

01 DENKEN OVER LICHAAM EN GEEST

Spreker: prof. em. dr. Palmyre Oomen (Eindhoven, Nijmegen)

In deze cursus buigen we ons over de fascinerende relatie tussen lichaam en geest (of breder: tussen tussen materie en geest, of tussen lichaam en ziel).

Die relatie wordt van oudsher in de filosofie doordacht. Reeds Plato (428 - 348vC) hield er zich uitgebreid mee bezig, en zo ook – doch behoorlijk anders – zijn leerling Aristoteles (384 - 322vC). Een grote wending in het denken kwam er met René Descartes (1596 - 1650). Toen werden lichaam en geest voor het eerst gezien als twee van elkaar onafhankelijke substanties, behorende bij twee domeinen waar de relatie niet tussen te denken is. Met deze ‘cartesiaanse erfenis’ worstelt de filosofie nog steeds, zoals zichtbaar in de huidige ‘philosophy of mind’.

De eerste avond bezien we de lichaam-geest thematiek vooral filosofie-historisch. We gaan nader in op de onderling verschillende ideeën van Plato en Aristoteles en hun latere doorwerkingen. Vervolgens besteden we ruim aandacht aan de de omwenteling teweeggebracht door Descartes, zowel aan de redenen voor die omwenteling als aan de ingrijpende gevolgen daarvan voor het denken over ‘lichaam’, over ‘geest’ en over hun (niet)relatie.

De tweede avond bezien we de verschillende posities die er ten aanzien van het lichaam-geest-probleem in de huidige ‘philosophy of mind’ en ‘philosophy of nature’ worden ingenomen: dualistische, monistische en mengvormen. Het vraagstuk van het reductionisme (bv. alle geestelijke fenomenen zijn te herleiden tot hersenactiviteit) komt daarbij aan bod, zowel de pro’s als de contra’s. Tot slot wordt ingegaan op hedendaagse natuurfilosofische pogingen om met gebruik van systeemdynamische inzichten (zoals emergentie en zelf-organisatie) het denken vlot te trekken.

Literatuur

Patricia de Martelaere, *Iets binnenin*, Nijmegen University Press, 1999.

Palmyre Oomen, ‘On Brain, Soul, Self, and Freedom. An Essay in Bridging Neuroscience and Faith’, in: *Zygon* 2003, 38/2, pp. 377-392. (beschikbaar via: www.palmyreoomen.nl > publications)

Bert Keizer, *Waar blijft de ziel?* Amsterdam: Balans, 2013.

Jeremy Sherman, *Neither Ghost nor Machine. The Emergence and Nature of Selves*, New York: Columbia University Press, 2017.

Monica Meijnsing, *Waar was ik toen ik er niet was?* Nijmegen: Vantilt, 2018.

Personalia

Palmyre Oomen (1948) is filosoof, theoloog en bioloog. Zij promoveerde in Nijmegen op een studie over de betekenis van de ‘procesfilosofie’ van Alfred North Whitehead voor de theologie.

Tot 2013 was zij Thomas More hoogleraar Wijsbegeerte aan Technische Universiteit Eindhoven en daarnaast senior-onderzoeker 'Theologie & Natuurwetenschap' aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Haar onderzoeksterrein omvatte o.a. natuurfilosofie, (on)vrijheid van de wil, naast vele theologische thematieken. Zij is lid van de Wetenschappelijke AdviesRaad van de WKE.

(Voor meer informatie, publicaties en lezingen zie de website: <www.palmyreoomen.nl>).

Aantal avonden	2
Plaats	Fontys Hogescholen, ds. Th. Fliednerstraat 2, 5631 BN Eindhoven
Tijd	19.30- 21.30 uur
Datum	2 en 9 november 2021
Thema	01
Kosten	€ 15,00